

Sivistysvaliokunta
Eduskunta

Lausuntopyyntö 22.9.2022

LAUSUNTO HALLITUKSEN ESITYKSESTÄ EDUSKUNNALLE LAIKSI OPINTOTUKILAIN MUUTTAMISESTA

Yleistä

Esityksessä ehdotetaan, että opintotukeen vaikuttavia opiskelijan omia tulorajoja korotetaan 50 prosentilla. Samalla korotettaisiin vastaavasti myös liikaa maksetun tuen takaisinperinnässä käytettäviä euromääriä. Tulorajojen korottaminen edistäisi opiskelijoiden mahdollisuutta työskennellä opintojen ohessa nykyistä enemmän ilman, että se vaikuttaa opintotukeen vähentävästi. Tavoitteena on parantaa nuorten työllisyyden edellytyksiä ja opiskelijoiden toimeentuloedellytyksiä. Lisäksi ehdotetaan, että opintolainahyvitykseen oikeuttavaa tutkinnon suorittamisaikaa voitaisiin pidentää yhdellä lukuvuodella, jos opiskelija osoittaa opintojensa viivästymisen johtuneen opiskelumaassa vallinneesta sotatilasta tai siihen vakavuudeltaan rinnastettavista poikkeuksellisista olosuhteista.

SAMOK pitää tulorajojen nostamista hyvänä ja myös välttämättömänä toimenpiteenä opintotukijärjestelmän kehittämisen kannalta. Kuluvana vuonna voimassa oleva väliaikainen tulorajojen korotus oli outo ratkaisu ja hyvä, että asia saadaan näin korjattua ja tasoa nostettua. Opintotuen tulorajojen korotus ei ole kuitenkaan tärkein, vaan ainoastaan yksi toimenpide, joilla palautetaan opiskelijoiden taloudellista asemaa edes ennalleen. Pelkkä tulorajojen nostaminen parantaa ainoastaan suhteellisen pienen opiskelijajoukon asemaa. Opintorahan palauttaminen entiselle reaalitasolleen kohdentaisi tukea sitä eniten tarvitseville.

Tulorajojen taso

Ennen kuluvana vuonna 2022 väliaikaisesti voimassa olevia tulorajoja on näitä korotettu edellisen kerran vuonna 2008. Tämän jälkeen vuosina 2018 ja 2020 tulorajoihin on tehty pienet indeksikorotukset. Tulorajat sidottiin indeksiin vasta vuonna 2018. Yleinen ansiotaso on samaan aikaan noussut nopeasti ja opintotuen tulorajoja olisi tullut korottaa vastaavasti, jotta se vastaisi tätä kehitystä. Samaa aikaan opintorahan taso on leikkausten johdosta laskenut euromääräisesti noin 15 prosenttia ja reaalisesti vielä

enemmän. Esityksessä yhdeksän opintotukikuukauden tuloaraja nousisi nyt vuonna 2022 väliaikaisesti voimassa olevasta 15 630 eurosta (ja vuoden 2021 tason 12 498 eurosta) 18 720 euroon. Tämä ylittää reilusti yli tuhannella eurolla laskennallisen tuloarajatason jos indeksikorotukset olisivat olleet käytössä koko ajan. SAMOKin näkemyksen mukaan tällaiseen tasoon vihdoin riittävä.

Opintolainahyvitys opintojen viivästyessä

SAMOK pitää perusteltuna, että opintolainaan ja opintolainahyvitykseen tehdään lisää turvaelementtejä. Opiskelumaassa vallitseva sotatila tai siihen vakavuudeltaan rinnastettava olosuhde on asia mihin opiskelija ei omalla toiminnallaan voi mitenkään vaikuttaa. Koska tällaiset olosuhteet ovat nyt ja mahdollisesti myös tulevaisuudessa mahdollisia, on kyseinen kirjaus sallitun tutkinnon suorittamisajan pidentämiseksi opintolainahyvitystä myönnettäessä perusteltu.

Vaikutukset opiskelijoiden taloudelliseen asemaan

Esitetyt nykyistä korkeammat tuloarajat parantaisivat opiskelijoiden mahdollisuuksia työssäkäyntiin opintojen ohella. Ansiotyössä käyvät opiskelijat voisivat hyödyntää opintotukea useampana kuukautena ja toisaalta opiskelijat voisivat työskennellä nykyistä enemmän. Vaikkakin tuloarajojen korotus on sinänsä opiskelijoiden kannalta hyvä ja kannatettava uudistus, se koskettaa vain kohtuullisen pientä osaa opiskelijoista. On muistettava, että on suuri joukko opiskelijoita, jotka haluavat ansiotyön sijaan keskittyä opintoihin ja toisaalta niitä, joilla ei ole vain mahdollisuutta työskennellä opintojensa ohella. Vaikein tilanne on niillä opiskelijoilla, joilla on haasteita jaksamisensa kanssa. Tuloarajojen nostaminen hyödyttää eniten niitä opiskelijoita, joilla menee pääsääntöisesti muutoinkin parhaiten.

Muuta

Vaikkakin SAMOK on tyytyväinen esitykseen, se ei pidä hyvänä kehityssuuntana sitä, että opintotukea käytetään esimerkiksi työ- ja elinkeinopolitiikan tai aluepolitiikan työvälineenä. Opintotukijärjestelmän tehtävänä tulee jatkossakin olla opiskelijoiden toimeentulon turvaaminen sekä koulutuspoliittisena työkaluna toimiminen. Vaikka opiskelijat ovatkin jonkinlainen työvoimareservi elinkeinoelämälle, tulee opintotukea kehittää koulutus- ja sosiaalipoliittisin perustein.

Muilta osin Suomen opiskelijakuntien liitto – SAMOK ry:llä ei ole esitykseen huomautettavaa

SUOMEN OPISKELIJAKUNTIEN LIITTO – SAMOK RY

Emmi Lainpelto
puheenjohtaja

Vellu Taskila
toiminnanjohtaja

Lisätietoja

asiantuntija Antti Hallia, 050 389 1011, antti.hallia@samok.fi